

AYOLLARNING JAMIYATDAGI O'RNI VA RO'LI ANNOTATSIYA

Qo'rg'onboyev
Shukrillo
Maxmudillo
o'g'li

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti
"Gumanitar fanlar" kafedrası assistenti
Qorgonboyevshukrillo0@gmail.com

Annatatsiya: Ushbu maqolada ayollarning jamiyatdagi o'rni va ro'li tahlil qilinadi. Ayollarni jamiyatdagi faoliyatiga ta'sir etuvchi turli omillar, jumladan, tarixiy, ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va siyosiy omillar o'rganiladi. Maqolada ayollarning ta'lim olish, iqtisodiy mustaqillikka erishish, siyosatda ishtirok etish va gender tengligi borasidagi ijtimoiy o'zgarishlar yoritiladi. Bundan tashqari, ayollarning jamiyatda erishgan yutuqlari va hozirgi kunda yuzaga kelayotgan muammolar, shu jumladan, gender stereotiplari va kutilgan ijtimoiy ro'lga qarshi kurashlar tahlil qilinadi. Shuningdek, feministik harakatlarning jamiyatda olib kelgan o'zgarishlari va ayollarning huquqlarini himoya qilishdagi o'rni ham ko'rib chiqiladi. Maqola, jamiyatda ayollarning to'laqonli ishtirok etishi uchun zarur bo'lgan shartlar va imkoniyatlarni taqdim etad.

Kalit so'zlar: Ayollar, jamiyat, tenglik, adolat, huquqlar, iqtisodiy mustaqillik, ta'lim, siyosat, gender tengligi, ijtimoiy o'zgarishlar.

Ayollar jamiyatning ajralmas qismi bo'lib, ular nafaqat oila va uy-ro'zg'or ishlari, balki iqtisodiy, siyosiy, madaniy va ijtimoiy sohalarda ham faol qatnashmoqda. Tarix davomida ayollarga ko'plab cheklovlar qo'yilgan bo'lsa-da, bugungi kunda ular jamiyatda o'zlarining huquqlarini himoya qilish, iqtisodiy va siyosiy sohalarda faol ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Ushbu maqolada ayollarning jamiyatdagi o'rni va ro'li, shuningdek, jamiyatdagi ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlar ularning hayotiga qanday ta'sir qilayotgani haqida so'z boradi. Tarix davomida ayollar ko'pincha oilaning qo'llab-quvvatlovchisi, bolalar parvarishi, uy-ro'zg'or ishlarining bajarilishi bilan bog'liq bo'lgan. Bu davrlarda jamiyatda ayollarning ro'li cheklangan va ko'pincha erkaklar tomonidan boshqarilgan. Biroq, 19-20 asrlarda ayollarning o'z huquqlarini talab qilish boshlang'ich bosqichlarini oldi. Masalan, ayollar uchun saylov huquqi, ta'lim olish va ishlash imkoniyatlari ta'minlanishi borasida keng ko'lamli harakatlar boshlandi. Bu tarixiy jarayon, ayollarning jamiyatdagi o'rni tubdan o'zgartirishga asos bo'ldi. Xususan, 20-asrning boshlarida feminist harakatlar va ayollar huquqlarini himoya qilish uchun boshlanadigan kurashlar, jamiyatda ayollarning o'rni haqidagi qarashlarga katta ta'sir ko'rsatdi. Bir necha asrlar davomida ayollarni o'qitish, ularni jamiyatga faollik kiritish borasida ijobiy o'zgarishlar yuz berdi. Hozirgi kunda ayollar barcha sohalarda, jumladan siyosat, iqtisodiyot, ilm-fan,

madaniyat, sport va boshqa sohalarda faol ishtirok etmoqda. Bugungi kunda, ayollar faqatgina oilada emas, balki ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlarda faol qatnashmoqda. O'zbekiston va boshqa ko'plab mamlakatlarda ayollar o'z kasbiy faoliyatlarini kengaytirmoqda. Ayollarni ta'lim olishga va kasbiy o'sishga rag'batlantirish, ularning iqtisodiy hayotga yanada faollik bilan kirishini ta'minlamoqda. Ayollarning ta'lim olishdagi ishtiroki juda muhim. 2010-yillardan boshlab, ayollar orasida oliy ta'lim olish darajasi o'sdi. Bugungi kunda O'zbekistonda oliy o'quv yurtlarida o'qiyotgan talabalarning 50% dan ko'prog'ini ayollar tashkil etadi. Ayollarning ta'lim olish darajasi oshishi, ularning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini yanada kuchaytirdi. Respublikada ayollarni ta'lim olishga rag'batlantirish uchun "Qizlar o'quv yurtlari" kabi dasturlar mavjud. O'zbekiston hukumatining ta'lim sohasidagi gender tenglikni ta'minlashga qaratilgan sa'y-harakatlari, ayniqsa qishloq hududlarida, ayollarga o'qish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Yangi avlodning rivojlanishi uchun ayollar nafaqat o'z farzandlarini tarbiyalovchi, balki o'qituvchi, ilmiy ishchi va tadqiqotchi sifatida ham katta ahamiyatga ega. Ta'lim olishda gender tengligi, nafaqat ayollarni kasbiy, balki shaxsiy rivojlanishda ham erkinlik beradi. Ayollarni o'qitish, ularning jamiyatdagi ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy ro'lini kuchaytiradi. Ayollar o'qishni davom ettirgan sari, ular bilim va ko'nikmalarga ega bo'lib, o'zini o'zi rivojlantiradi va jamiyatda faol ishtirok etishga imkon yaratadi. Ayollar ilmiy sohada ham katta muvaffaqiyatlarga erishmoqda. Fanni rivojlantirishda ayollarning hissasi juda muhim, chunki ular o'zlarining ilmiy ishlarida o'zgacha va innovatsion qarashlarni ishlab chiqishmoqda. Ayollarni ilmiy tadqiqotlar va ta'lim sohasiga jalb qilish, barcha jamiyatlarning intellektual salohiyatini oshiradi.

O'zbekistonda ayollar oilaning asosiy yetakchisi, farzand tarbiyachisi va oila farovonligini ta'minlashga mas'ul shaxs sifatida katta o'rin tutadi. O'zbek oilasida ayolning roli juda yuqori bo'lib, u nafaqat oilaviy ishlarni boshqaradi, balki oilaning ma'naviy va axloqiy barqarorligini ta'minlaydi. O'zbekistonda ayollar oiladagi bolalarga ta'lim, tarbiya va madaniy qadriyatlarni o'rgatib, ularning kelajakdagi rivojlanishiga hissa qo'shadilar. O'zbek oilarida ona bolalarini ilm olishga undaydi, bu esa jamiyatda ta'limga bo'lgan e'tiborni oshiradi. O'zbekistonda so'nggi yillarda qizlarning ta'lim olishi uchun keng imkoniyatlar yaratildi. Ayollar ta'limi jamiyatdagi ilmiy va madaniy darajani oshirishga hissa qo'shadi. Ta'lim olgan ayollar farzandlarini ham ta'lim olishga undaydilar, bu esa jamiyatning ilmiy va ma'naviy rivojlanishiga xizmat qiladi. Siyosiy faoliyatda ayollarning ishtiroki O'zbekistonda sezilarli ravishda oshib bormoqda. Ayollarning siyosiy qarorlar qabul qilish jarayonida ishtiroki, jamiyatda adolatli va demokratik tizimni mustahkamlashga yordam beradi. Ayollar fuqarolik jamiyatining faol a'zolari bo'lib, ijtimoiy islohotlarda qatnashish, qonunlarga o'zgartirishlar kiritish, shuningdek, gender tengligini ta'minlash borasida faoliyat yuritmoqdalar.

Jamiyatimizda ayollarning o'rni juda katta va ular nafaqat oila, balki iqtisodiyot, siyosat, ta'lim, sog'liqni saqlash va madaniyat sohaslarida ham muhim ta'sir ko'rsatadilar. Ayollar jamiyatning barcha jabhalarida faollik ko'rsatib, ularning jamiyatni rivojlantirishdagi hissasi beqiyosdir. Ayollarning huquqlari himoya qilinishi, ularning teng imkoniyatlarga ega bo'lishi jamiyatni barqaror, adolatli va rivojlangan qilishning muhim omili hisoblanadi. Bu nafaqat ayollarning o'ziga, balki butun

jamiyatga foyda keltiradi. Gender tengligini ta'minlash, iqtisodiy rivojlanish, sog'liqni saqlash, oilaviy barqarorlik va siyosiy ishtirok kabi sohalarda ayollar huquqlarining himoyasi jamiyatning barqaror, adolatli va rivojlangan bo'lishiga olib keladi. Shu sababli, ayollar huquqlarini himoya qilishni davom ettirish va bu masalada yanada samarali choralar ko'rish jamiyatning umumiy farovonligini oshirishga xizmat qiladi. O'zbekistonda ayollarning o'rni va ro'li jamiyatning har bir jabhasida muhim va o'zgarmasdir. Ayollar nafaqat oila a'zolari sifatida, balki ta'lim, mehnat bozori, siyosat, sog'liqni saqlash, madaniyat va ijtimoiy faoliyat sohalarida ham faol ishtirok etadilar. Ularning jamiyatdagi roli va ahamiyati tobora ortib bormoqda, bu esa O'zbekistonda gender tengligini ta'minlash va jamiyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayollarning huquqlarini himoya qilish, ularni ijtimoiy va iqtisodiy imkoniyatlar bilan ta'minlash, mamlakatning barqaror va adolatli rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abduvokhidova, Nargiza. Ayollarning ijtimoiy faolligi: O'zbekistondagi tendensiyalar va yutuqlar Tashkent: Science, 2020.
2. Tursunova, Gulbahor. Ayollar va rivojlanish: O'zbekistonda gender tengligi masalalari Tashkent: Sharq, 2018.
3. Sadriddinov, Shavkat. Ayollarni ijtimoiy faollikka jalb qilish: O'zbekistonda gender tengligi va siyosat Tashkent: Gulnazar, 2019.
4. Juraeva, Dilfuza. O'zbekistondagi ayollar huquqlari va ularni himoya qilishning huquqiy asoslari Tashkent: Adabiyot, 2021.
5. UNESCO. Gender Equality and Sustainable Development Paris: UNESCO, 2017.
6. Kabeer, Naila. Reversed Realities: Gender Hierarchies in Development Thought London: Verso, 1994.